

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler*

Pek çok Toplumbilimi disiplini ve özellikle Sosyoloji, 19. yüzyılın sonlarında bu yüzyılda gerçekleşen moderniteden doğmuş ve gelişmiştir. **Modernite projesi** olarak toplumbilim ve özellikle de Sosyoloji, insanların kendi geleceklerini daha iyi biçimlendirmek için kullanabilecekleri topluma dair güvenilir ve sorunlara çözüm üreten bilgi üretmenin mümkün olduğu fikri üzerine temellendirilmiştir.

Sıradan entelektüeller, modern sözcüğünü güncel veya çağdaş anlamında kullanırlar. Fakat Toplumbilimciler modern sözcüğünü farklı bir anlamda - zamanla ortaya çıkan değişimlerin büyüklüğünü yansıtan bir teori olan **Büyük Dönüşüm** olarak da anılan bir dönemle bağdaştırarak- kullanırlar.

*Bu konu ve ileri düzeyde okuma için kaynak, bkz. Bilton T., Bonnett K., Jones P., Lawson T., Skinner D., Stanworth M. & Webster A., (2009). *Sosyoloji* (Çev. İnal K., Kartal Y., Özkale, N., Toraman, K., Özkan Y. & Güngen A. R.. Siyasal Kitabevi: Ankara.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Büyük Dönüşüm, yeni toplumsal yaşam biçimlerinin radikal bir biçimde gelişimini sağlayan oldukça karmaşık, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel süreçleri içermektedir.

Bu dönüşümün merkezi Batı Avrupa'dır ve kökleri yüzlerce yıl geriye gitmesine rağmen modern olarak kabul edebilecek toplumların ortaya çıkışı yine de 19. yüzyılda gerçekleşmiştir.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Modernite: Geleneksel yaşam biçimlerinden önemli bir kopuşu belirten 18. ve 19. yüzyıllarda ortaya çıkan sosyal süreçlerin farklılığını ve dinamizmini ifade eden bir terimdir.

Modernite projesi: Sosyal ilerlemeye bağlılığı içeren modernliğin açtığı olanaklara dair düşüncedir.

Büyük Dönüşüm: Çok büyük, sosyal, politik, teknolojik, ekonomik ve entelektüel değişimler tarafından karakterize edilen ve modernitenin ortaya çıkışına işaret eden tarihsel momente Karl Polanyi (1973)'nin verdiği isimdir.

Üretimin hızlı ve sürekli gelişimi, yeni türden ekonomik etkinlik ve yeni çalışma biçimleriyle mümkün olmuştur.

Daha verimli besin üretim biçimlerinin pratiği, diyete yeni tarımsal ürünlerin eklenmesi ve böylece tarımın başat üretim etkinliği olarak yerini endüstriyel imalata bırakması modern toplumların ortaya çıkışındaki en önemli etmenler olmuştur.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

İşi icra etmenin ölçeğindeki artı ve gerçekleşme biçimindeki değişim önemli bir yenilikti. İşin gerçekleştiği coğrafya yeniden şekilleniyordu: İş özel mülkiyet alanının dışına çıkıyor ve işyeri kavramı oluşuyordu. 17. ve 18. yüzyıllarda sanayi devrimi, öncelikle üretim örgütlenmesini ve denetlenmesine ilişkin yeni yöntemler getirdi.

Örneğin fabrika sistemi işçiler üzerinde daha fazla kontrol oluşumunu sağlamış, bu da görevlerin karmaşık işbölümü içinde bölümlere ayrılmasını getirmişti.

Kapitalizm, 19. yüzyılda endüstriyel imalatın gelişiminin ardındaki itici güç oldu. Kapitalizm, yeni tutumlar ve kurumlar getirdi: Sürekli ve sistematik biçimde kar peşinde koşmaya çalışan firmalar, üretim hayatının anahtar mekanizması olarak hizmet gören piyasa ve malları kontrol etmeye başlamıştı.

Hizmetler ve emek rasyonel hesaplamalarla iç içe geçirilerek metalar haline geliyordu. Çalışanlar ise nesneleşiyordu.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Nüfusun hareketliliği ile artışında da önemli farklılıklar ortaya çıktı. Doğurganlık hızları yükselip, ölüm hızı azalırken, Avrupa'nın 1750'deki tahmini nüfusu 120 milyonken 1913'de 468 milyona yükseldi.

Bu dönem kırdan kente doğru gerçekleşen kitlesel göçlere ve demografik kentleşme sürecine tanıklık etti. Sonrasında kentleşme ve kentlileşme hızlandı.

Bütün dünyada zorla ve gönüllü göç oldukça geniş kapsamlı bir hal aldı. Bunun en çarpıcı örneği Kuzey ve Güney Amerika'nın Avrupalı göçmenlerce (yaygın olarak İngilizler ve İspanyollar) ve Afrikalı kölelerce hızla nüfuslanması biçimiydi.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Modernite yeni yönetim biçimlerinin de gelişimini getirdi. Belli bir toprak üzerinde mutlak denetime sahip olan ulus-devlet, kilit iktidar haline geldi.

Modernite son derece gelişmiş politik aygıtların kuruluşunu içerdi: Bürokratik örgütlenme devletin halkın yaşamında daha büyük bir rol oynamasını sağladı.

Bu sürece milliyetçilik, yurttaşlık, demokrasi, liberalizm, sosyalizm ve muhafazakarlık gibi politik fikirlerin gelişimi de eşlik etti.

Aydınlanma: akıl ve rasyonalizmin uygulanması bakımından ilerleme kavramı üzerine temellendirilen 18. YY felsefi akımıdır. Aydınlanma filozofları, dinsel dogma'dan özgürleşmiş, insan denetimine girmiş ve sonuçta tüm insanlığın özgürleştiği bir dünya öngörüsüdür.

Seküler: Din ile ilgisi olmayan.

-----

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Yeni yönetim felsefelerinin ortaya çıkışı, entelektüel ve kültürel alanda ilgi yarattı ve bu ise daha geniş alanlı bir değişimi getirdi.

18. yüzyılda **Aydınlanma**, doğaya ve sosyal dünyaya ilişkin yeni anlama ve algı biçimlerini getirdi. Kısa bir süre sonra aydınlanma, köklü tıbbi, bilimsel ve teknolojik yenilikler dönemiyle iç içe geçti.

Dinsel kurumlar ve öğretiler (skolastik düşünce) etkisini yitirerek, sekülerleşme sürecinin ve seküler aydınların ortaya çıkışıyla bilim, gerçek (hakikat) ve ilerleme yeni toplumsal talepler ve değerler haline dönüştü.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

En nihayetinde Batı'nın dünya bütününde yayılması, modern toplumların oluşumunda hayati bir etmen oldu. 15. yüzyılın başlarından itibaren Avrupalılar dünyayı keşfetmeye başlamışlardı.

Takip eden yıllarda Batı ve dünyanın geri kalan yerleri arasındaki temas, ticaret ve yağma, son aşamada, dünyanın pek çok yerinde ama Afrika'da ise koca bir kıtanın bütününün sömürgeleştirilmesine yol açtı.

Bu yayılma, Avrupa'yı ekonomik bakımdan kalkındıran zenginlikleri, ham maddeleri ve daha sonra da ulusal, bölgesel ve küresel pazarları ortaya çıkardı.

Diğer bölgelerde ise bu süreç, Batılı güçlerin karşısında toplum kültürlerin yıkımına ve Batı kültürü karşısında bir anlamda diğer kültürlerin bir geri plana itilmesine yol açtı.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Zaman ve Mekândaki Dönüşümler:

Zaman ve mekânın anlam ve kullanımındaki belli başlı değişimler, modernitenin oluşumunda anahtar bir faktör olmuştur. Sömürgeleştirme, tarihin gördüğü en büyük nüfus hareketlerinden birini, tahminen 24 milyon Afrikalı'nın köleleştirilerek yerlerinden edilmeleriyle sonuçlandı.

Bu nüfus büyüklüğünün hayatta kalmayı başarabilen 11 milyon kadarı (geri kalan Afrikalılar Atlantikteki yolculuklarında veya bekletildikleri Batı Afrika'nın zindanlarında hayatlarını kaybettiler) Amerikan tütünü, Karayip şekeri ve Avrupa ve Kuzey Amerika'daki beyaz nüfusun temel besini haline gelen diğer ürünlerin üretiminde plantasyonlarda çalıştırılacakları Amerika kıtasına götürölmek için Atlantik'te korkunç yolculuklara çıkarıldı.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

1833'te Britanya İmparatorluğu'nda ve 1865'te ABD'de yasaklanan köle ticareti, bir yandan Roberston'un dünyanın sıkıştırılması adını verdiği uzun ve kimi zaman da sorunlu tarihsel sürecin bir parçasını açıkça ortaya koyarken, bir yandan da insanların modernitenin gelişimine nasıl da eşitsiz bir biçimde yakalanmış olduklarını sunmaktadır.

Dünyanın yuvarlak (geoid) olduğunun keşfedilmesinden mekanik saatin ve buhar gücünün (denizde ve karada seyahat ederken zamandan büyük ölçüde tasarruf edilmesini sağlayan) icadına değin, bilimsel ve teknolojik ilerlemeler zaman ve mekânın yeni algılanışına önemli ölçüde katkıda bulundu: Artık dünya küreselleşiyor ve gittikçe küçülüyordu.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Modernite, endüstrileşmenin, kapitalizmin (onun eşitsizliklerinin ve çatışma biçimlerinin) artışı ve giderek karmaşıklaşan ve farklılaşan kurumsal kültürün ortaya çıkmasıyla ilişkilendirilmektedir. Günümüzde toplumsal dünyanın, toplumun sınırlarının zamansal ve mekânsal boyutlarına ilişkin değişimleri bu akımlardan kök alarak ilerlemektedir.

Bu nedenle toplumbilimler (Sosyoloji ve Beşeri Coğrafya gibi..) bugün yeniden yapılanacaksa, Sosyoloji'nin 19. yüzyılda doğumundan itibaren toplumbilimlerde hakim olan aynı konularla bu işin olması mümkün değildir.

Endüstrileşme, toplumsal cinsiyet, aile ilişkileri, meşru bir ulus-devletin doğuşu ve devam ettirilmesi, toplumsal sınıfın kültürel boyutları, etnisite, topluluk vb. konuları kuşkusuz inceleyecek de olsak, tüm bu konuların belki hepsi olmasa da yeni bir bağlamda, coğrafi ve küresel bağlamda ele alınmalıdır.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Modernitenin boyutları günümüzde küresel koşullar çerçevesinde anlaşılabilir. Bu özelliklerin salt Birleşik Krallık, Avustralya ve Japonya gibi ülkelerin mekânsal ve sosyo-ekonomik sınırları içinde anlaşılabilceğine ilişkin geleneksel varsayımın artık bir anlamı kalmamıştır. Modernitenin dinamikleri dünyayı daha da küçültmüş ve ülkeler giderek birbirine daha çok bağlı hale gelmiştir.

Zaman ve mekân -ve bundan dolayı yerel ve uzak, geleneksel ve yabancı olana ilişkin algılar- elektronik ve uydu iletişimi, ulusötesi firmalar ve uluslararası, hatta küresel otoriteler (AB ve BM gibi) bağlamında yeni anlamlar kazandı. Bunun popüler terimi ise «modernitenin küreselleşmesi» oldu.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Kapitalizm: üretim araçlarının özel mülkiyetinin söz konusu olduğu ve emeğin ücreti işçi olarak çalıştırıldığı bir piyasa çerçevesinde bu araçların kar birikimini sağlamak için kullandığı ekonomik sistem.

Ulusötesi şirketler: birden fazla ülkede ekonomik faaliyetleri olan ve rekabet avantajlarını artırabilmek için küresel ölçekte farklı yerler arasında kaynak ve faaliyetlerini değiştirebilme esnekliği olan büyük şirketler.

Küreselleşme: politik, sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerin giderek küresel bir ölçekte gerçekleşmesiyle oluşan ve bireylerin yerel deneyimleri ve günlük yaşamları bakımından derin sonuçları olan süreç.

-----

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Moderniteden bahsedildiği zaman, ister istemez, Batılı moderniteyi düşünme eğiliminde oluruz. 1991'de SSCB'nin çöküşü, ardından çözölüşü ve sosyalizmin tüm Avrupa'da açık bir biçimde ortadan kalkması, bazı düşünürler tarafından dünya çapında serbest piyasa kapitalizmi ve liberal demokrasinin tarihsel zaferinin kaçınılmaz sonucu olarak görölmüştür.

1990'larda ve 2000'lerin başlarında dünya ekonomisi sürekli büyüdü. Ve fakat 1990'ların sonundan bu yana, dünyanın hemen her yerinde kapitalizmin sorunlarının baş göstermesi, artan korumacılık, cari-krizler, bir zamanların güçlü ekonomilerinin çöküşü ve ekonomik durgunluk tehdidi bu zaferin sanıldığı gibi olmadığını göstermiştir.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Araştırmalar, modernitenin küresel ölçekte yayılmasını üç önemli sonucunu ve devam eden süreçleri ortaya koymaktadır. Bunlar:

- 1. Zaman ve mekânın birbirinden ayrılması**
- 2. Sosyal (Toplumsal) sistemlerin bağlamından kopartılması**
- 3. Sosyal (Toplumsal) ilişkilerin düşünümsel düzenlenmesi.**

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Zaman ve Mekânın Birbirinden Ayrılması

Modern öncesi toplumsal dönemde gündelik zaman ya da yıllık mevsimler, doğrudan, zamanın belirlenebildiği bir tekil mekân ya da yer ile ilişkilendirilmekteydi. Bu, çoğu zaman günlük takvimin tamamlanması gereken işlere göre belirlendiği tarımsal hayatın ritmi üzerine kurulmuştu. Zamanı farklı bir biçimde gösterecek mekanik saate ne ihtiyaç vardı ne de bunun için yeterli teknoloji mevcuttu.

Greenwich sıfırinci başlangıç merideyni üzerine kurulan standart zaman ve onun evrensel uygulaması, zamanın herhangi bir yerel bölgeyle bağının ortadan kaldırılmasına imkan sağladı. Bunu takvim yılları ve tarihlerin evrensel standartlaştırılması izledi. Doğum günü kartları, uluslararası gazeteler, günlük antlaşmalar, uluslararası seyahat tarifeleri herhangi bir bölgeye ya da yerele bir ayrıcalık tanımayan enlem ve boylam çizgilerinin koordinat sistemiyle oluşturulmuş olan küresel-saat ve takvime dayandırılmıştı.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Bu gelişmelerin sonucu olarak artık zaman ve mekân müşterek yer olmuştu, zaman ve mekânsal pratikler geleneksel ilişkiler ve yüz yüze etkileşimden bağımsız bir biçime dönüşüyordu.

Gerçekten de günümüzde bilgisayar (internet) ağlarıyla küresel iletişimler, hem yüz yüze etkileşimden hem de yerel niteliklerden yoksundur.

Ve hatta bazı düşünürler, siber-mekândaki ilişkileri oluşturan ve bu coğrafyayı temsil eden internetten kafasını kaldırmayan elektronik toplulukların ortaya çıkışı hususunda elektronik sanal topluluğu anlayıp açıklayabilecek bir yeni antropoloji dalının oluşması gerektiğinden bahsetmektedir.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Toplumsal Sistemlerin Bağlamından Kopartılması

Küreselleşmeyi teşvik eden modernitenin bu ikinci boyutu, doğrudan ilkinin izlemektir ve bu süreç, sosyal ilişkilerin yerel etkileşim bağlamından koparılıp atılması olarak da açıklanabilir.

Gelişmiş modern toplumda, örneğin parayı mübadele etmeyi sağlayan sosyal ilişkiler, herhangi bir özel mübadele ya da ticari muameleye bağlı değildir. Bunu mümkün kılan, paranın arkasında yatan eski bağlamından kopartılmış görünmez yeni finansal ve kurumsal ilişkilerdir.

Bu, bankaların likitidesi, kredi kartlarının para değerinde olduğunun kabulü ile meşruiyeti, çeklerin bankalarca takas edildiği ve her gün milyarlarca yüz yüze ilişkinin ve uzak mesafelerden işlemlerin gerçekleştirildiği yeni bir kapitalist sistemdir.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Günlük hayatımızda rutinleşmiş olan bir başka önemli sosyal ilişki biçimi de iş bölümündeki uzmanlaşmadır. Örneğin bu, bir doktorun, tamircinin ya da su tesisatçısının uzmanlığının önemli hale gelişidir bu. Belli temel ihtiyaçlarda dahi uzmanlara başvurulmakta ve onların kararlarına güvenilmektedir.

Güvenmekteyiz ve fakat onları kişisel olarak tanıdığımızdan değil, onların bilgilerinin otoritesine ve niteliklerine güvendiğimiz için..

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Toplumsal ilişkilerin düşünömsel düzenlenmesi

Modern sosyal aktörler (biz bireyler), kendilerinin ve başkalarının davranışlarını izleyip sorgulayan ve kendileri için söz konusu olan sosyal kısıtları hem de onlara açık olan sosyal değişim olanaklarını kabul eden düşünömsel bireylerdir.

Günümüzde, bireyler hangi davranışta bulunacaklarına karar verdiklerinde geçmişlerinde kesinlik olduğunu düşündükleri şeylere güvenmekten ziyade risk analizine girişmektedir.

Bu düşünömsellik, bahsedilen modernitenin iki boyutu tarafından artırılmakta ve sonra da bu iki boyutunun pekiştirilmesine yardım etmektedir.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Geleneksel hayatın eminliğinin ve dar görüşlülüğün yerini, küresel dünyada, gittikçe referans noktası olarak hem küresel hem de yerel olan modern bir kültürün seçenekleri ve belirsizlikleri almaktadır.

Düşünümsellik: Geç modernitenin sosyal koşulları ve deneyiminin geliştirdiği, benliğin ve ötekilerin davranışlarını inceleme, sorgulama ve takip etme süreci.

Hegemonya: Bir ideoloji, rejim ya da genel bir sosyal sisteme rıza göstermeyi ya da bunların kabul edilmesini ifade eder.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

«Montego koyu, Provence, Vancouver ya da Sydney’de kumsallarda güneşlenen, havuzun kenarında oturan ve en son yayınlanan ve okuyucularının böylesine çok olmasını dünya çapında kabul görmüş temalarına, ayrıntılarına ve olaylar dizisine borçlu olan hit kitaptan kafasını kaldıramayan, en son bir tur şirketinin iflası haberini okuyan, buna bağlı olarak kendisinin sağ salim evine dönüp dönemeyeceğini merak eden düşünümsel turistler, ozon tabakasındaki delikten dolayı cilt kanserine yakalanmaktan da endişe duyarlar, otel fiyatlarını da uluslararası döviz endeksine göre hesaplarlar» (Bilton vd., 2009).

Küreselleşmenin nasıl ortaya çıkmış olduğuna dair görüşler ileri sürenler bulunmaktadır. Örneğin Robertson (1992), çok düşük bir küresel yoğunluk düzeyinin olduğu 15. yüzyıldaki durumdan küreselleşmenin hem yoğun hem de karmaşık olduğu günümüze değin uzanan süreç gelişimine işaret eden farklı aşamalara dikkat çekmektedir:

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

Küreselleşmenin gelişimine işaret eden aşamalar

Tohum aşaması (1400-1750): Yeni ulusal toplulukların ortaya çıkışı, Katolikliğin yaygın etkisi, yeni birey anlayışları ve modern Coğrafya ile takvimin ortaya çıkışı.

Başlangıç aşaması (1750-1802): Özellikle Avrupa'da ulus-devletlerin doğuşu, uluslararası ticaret, kanunların ve düzenlemelerin oluşması ve Batının tahakkümü.

Yükseliş aşaması (1870'ler-1920'ler): Tüm toplumların ulaşmak istediği güçlü bir modern ideal fikri, küresel iletişimin doğuşu, uluslararası standart zaman kuşaklarının oluşturulması ve Gregoryen takvimin hemen tüm dünyada kabul edilmesi, (Olimpik oyunlar gibi uluslararası etkinliklerin örgütlenmesi ve küresel savaşın (Birinci Dünya Savaşı) başlaması.

Hegemonya mücadelesi aşaması (1920-1960'lar): Dünyada iktidar ve liderlik için devletler arasında gerçekleşen çatışmalar, Birleşmiş Milletlerin kuruluşuyla çatışmaların denetim altına alınma girişimleri, iki süper güç bloğunun ve Soğuk Savaşın doğuşu, nükleer çağ ve Üçüncü Dünyanın artan yoksulluğu.

Belirsizlik aşaması (1960'lar-1990): Çevreye yönelik küresel tehditlerin yeni farkına varılması ve maddeci değerlere karşı meydan okuyuş, Soğuk Savaş ve süper güç bloklarının sona ermesi, küresel kültürel kalıplar ve iletişim süreçleri, post-sosyalizm ve İslam gibi geleneksel inançların yeniden canlanmasıyla birlikte artan yerel milliyetçiliğin güçlenmesi.

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

---

Çağdaş küreselleşme dinamiklerinin ulus-devlet düzeyinde devam eden süreçlere indirgenemeyeceği görüşü neredeyse tüm toplumbilimciler tarafından kabul görmektedir.

Küresel bütünlük, parçalarının toplamından daha büyüktür ve tek tek ülkeler için fırsatlar kadar sosyal, ekonomik ve politik sorunlar yaratmayı sürdürecektir bir biçime sahiptir. O halde sadece küresel düzeyde, ulusötesi şirketler gibi (Örn. Ford, Siemens, Exxon and Hoffman, La Roche), sosyal aktörler vardır. Harvey'in de belirttiği gibi (1990), küresel ölçekte işleyen devasa şirketler, araştırma, geliştirme ve etkinliklerini konuşlandıkları yerlere kayıtsız değildir. Coğrafya geçmişte olduğundan çok daha fazla önem kazanmıştır. Yere ve mekana özgülükler hiç olmadığı kadar önemli hale gelmiştir.

«Küresel firmalar, tam da işlerini (elektronik ve ilgili iletişim sistemleri aracılığıyla) küresel ölçekte organize edebilecek kapasiteye sahip oldukları için ucuz emek gibi yerel üretim faktörlerinden yararlanabilmek için küresel coğrafyanın istedikleri herhangi bir yerinde fabrika açabilmektedirler» (Bilton vd., 2009).

5 Değişen Dünya: Küreselleşme, Modernite, Zaman ve Mekândaki Dönüşümler

Dünyanın Küreselleşmesiyle İlgili Seçilmiş Dönüm Noktaları:

1400-1750:

İlk kitabın Gutenberg'in matbaasında basılması (1456)

Christopher Columbus'un Amerika'yı keşfi (1492)

1750-1802:

James Watt'ın buhar makinesinin patentini alması (1769)

1870'ler-1920'ler:

Telefonun icadı (1876)

Sıfır meridyeni Greenwich (Londra) olmak üzere dünyanın 24 zaman kuşağına bölünmesi (1884)

İlk modern olimpik oyunlar (1896)

Wright kardeşlerin uçakla ilk uçuşlarını gerçekleştirmeleri (1903)

Milletler Cemiyeti'nin kuruluşu (1919)

1920-1960:

BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948)

McDonalds'ın ilk restoranını açması (1955)

1960'lar-1990:

İlk geniş alanlı (ancak küçük) bilgisayara şebekesinin ABD'de başlatılması (internetin habercisi olarak) (1965)

Berlin Duvarı'nın yıkılması (1989)

Tim Berners-Lee'nin dünyayı saran ağı (www) icadı (1990)